Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus

eduskunnan valtiovarainvaliokunta
työ- ja elinkeinojaosto
sara.kuitunen@eduskunta.fi

Eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaoston lausuntopyyntö

HE 146/2021: Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022, työllisyyden edistämisen määrärahat, toimenpiteet ja niiden vaikutusten arviointi

Varsinais-Suomen ELY-keskukselta on pyydetty lausuntoa eduskunnan valtiovarainvaliokunnan työ- ja elinkeinojaostolle vuoden 2022 valtion talousarvioehdotuksen työllisyyden edistämiseen liittyvistä määrärahoista, ja toimenpiteistä sekä arviota niiden vaikutuksesta.

Työllisyys- ja yrittäjyyspolitiikalla tavoitellaan työllisyysasteen nostamista 75 %:n tasoon. Yksi keskeinen tekijä työllisyysasteen nostamisessa on yritysten työvoimatarpeeseen vastaaminen. TE-toimiston tehtävänä oleva työnantajalähtöinen työnvälitys on hallituksen esityksessä nostettu keinoksi tukea nopeaa työllistymistä ja avoimien työpaikkojen tehokasta täyttöä. Talousarvioesitystä määrärahoineen ja toimenpiteineen on arvioitu em. näkökulmasta - tukevatko valitut toimet työvoiman ja työllisyysasteen lisäystä.

Pohjoismainen työvoimapalvelumalli

Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin toimeenpanoon on varattu 70 miljoonaa euroa, jonka turvin rekrytoidaan mallin mukaiseen palveluun lisää työntekijöitä. Resursoinnin niukkuuteen suhteessa mallin vaatimuksiin on otettu kantaa jo mallia kokonaisuudessaan koskeneissa lausunnoissa, jotka annettiin elokuussa mallia koskeneen lausuntopyynnön perusteella (VN/698/2021). Emme tässä yhteydessä käsittele toimeenpanon resursointia.

Henkilöstöresursoinnin sijaan haluamme nostaa lausunnossamme esiin TE-palveluiden asiakastietojärjestelmän valmistumisen kiireellisyyden. TE-toimistot ja kuntakokeilut käyttävät edelleen 90-luvulla valmistunutta URA-asiakastietojärjestelmää. TE-palveluissa on jo vuosien ajan kehitetty uutta URA-järjestelmän korvaavaa asiakastietojärjestelmää (TEA), mutta edelleen sen käyttöönotto tuntuu viivästyvän. TE-palveluiden tuottamisen keskeisen työvälineen valmistumiseen tulisi nyt erityisesti panostaa, jotta Pohjoismaista mallia voidaan viedä käytäntöön tehokkaasti kompuroimatta arjessa kahden tietojärjestelmän välissä. TE-palveluiden asiakastietojärjestelmän ripeä valmistuminen sujuvoittaisi osaltaan myös tulevaa TE2024 -muutosta. Talousarvioesityksessä asiakastietojärjestelmän valmistumisen vauhdittamista ei ole huomioitu.

TE-palveluiden substanssimäärärahoissa (mom. 30.32.51) Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin käyttöönottoa ei ole huomioitu, vaan eri TE-palvelujen hankintaan käytettävissä oleva määräraha on hiukan niukempi kuin v. 2020 talousarviossa. Pohjoismaisen työvoimamallin myötä esiin tuleviin palvelutarpeisiin tulisi valmistautua vastaamaan viimeistään v. 2022 lisätalousarvioissa.

EU:n eri rahoitusjärjestelmien kautta on jälleen tulossa lisäresursointia, joka osittain toiminee myös Pohjoismaisen työvoimapalvelumallin ja ehkä jatkossa myös TE2024 toimeenpanon tukena. Hankerahoituksella käynnistettyjen toimintojen ongelmana on hyvin usein se, kuinka ne integroidaan kansalliseen toimintaan hankerahoituksen päätyttyä. EU:n hankerahoituksen hyödyntämisen yhteydessä tulisikin kiinnittää entistä enemmän toimenpiteitä siihen, etteivät hankkeet eriydy liian kauas kansallisesta toiminnasta.

Työvoiman saatavuuden turvaamisen ulottuvuudet

Kansainvälisten osaajien houkutteleminen Suomeen on huomioitu talousarviossa monissa eri kohdissa. Rahallinen panostus lienee riittävää tähän kokonaisuuteen. Vuoden 2022 aikana onkin syytä seurata huolellisesti, mitä tällä panostuksella saadaan aikaan.

Työvoimanliikkuvuus maan rajojen sisällä ei ole esillä talousarviossa. Kotimaisen työvoiman vähäinen liikkuvuus on kohtaanto-ongelmien yksi tekijä, johon kohdistetut toimenpiteet voisivat myös kohentaa työllisyysastetta.

Vuonna 2022 on käynnistymässä rekrytointikokeilu, jossa pyritään madaltamaan ensimmäisen työntekijän palkkaamisen kynnystä. Rekrytointitukikokeilun onnistumisen varmistamiseksi tulisi panostaa erityisesti siihen, että työnantajat tietävät tukimahdollisuudesta. Eri palveluihin ja etuihin liittyen saadaan jatkuvasti palautetta siitä, etteivät potentiaaliset käyttäjät tunne riittävästi mahdollisuuksiaan.

Työvoiman saatavuuden kohentamisessa on suunnattu resursseja myös osatyökykyisten aktivoimiseksi työvoimaan ja varattu 10 miljoonan euron määräraha valtion erityistehtäväyhtiön perustamiseksi. On ennakoitavissa, että yhtiön toiminnan käynnistämiseen menee aikaa useita vuosia ja panostuksella saatavat tulokset syntyvät pitkällä viiveellä. Yhtiön perustamisen rinnalla tulisi kehittää toimintamalleja, joilla työmarkkinoiden kynnyksiä olisi mahdollista madaltaa siten, että työhön pääsee myös 110 %:n työpanosta matalammalla panoksella. Yrityksiä voisi esimerkiksi kannustaa järjestelemään avustavista töistä kokonaisia työtehtäviä, joihin olisi mahdollista rekrytoida työntekijä, jolla on tavanomaista vaatimattomampi työkyky ja/tai osaaminen. Kannustimena voisi toimia esimerkiksi Joutsenmerkin tai Avainlipun tyyppinen sertifikaatti, jonka yritys saisi yhteiskuntavastuullisesta toiminnasta.

Tämä asiakirja on sähköisesti hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä.

Asian on esitellyt Johtava asiantuntija Sari Säippä ja ratkaissut Yksikön päällikkö Hannu Lehti.

Tämä asiakirja KEHA/5272/2021 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument KEHA/5272/2021 har godkänts elektroniskt

Hyväksyjä Lehti Hannu 06.10.2021 16:07

Esittelijä Säippä Sari 06.10.2021 15:57